

Pekka Aalto, tunkualainen heimosoturi ja unohdettu kirjailija

Pekka Aalto, synt. Tunkualla 26.5.1897, kaatunut 8.10.1941 Porajärven taistelussa, heimosoturi, Karjala-kerholainen, kynäniekka, kronikoitsija ja kirjailija.

Nimi on joillekin tuttu, mutta useimmille tuntematon. Siksi on aihetta esitellä tämä mies, joka vietti miehuusvuotensa maanpakolaisena Kemissä ja antoi lopulta henkensä uuden isänmaansa vapauden puolesta.

Oheisen kirjoituksen tiedot ovat pääosin peräisin toisen tunkualaisen, työnjohtaja Pekka Ahosen laatimasta kuvauksesta sekä Veitsiluodon Karjala-kerhon arkistomateriaalista.

Pekka Aalto 1897—1941.

Pekka Aalto syntyi vuonna 1897 Vienan-Karjalan Tunkuan pitäjässä Kevätjärven kylässä maanviljelijän poikana. Hän kävi kotikylässään venäjänkielisen kansakoulun.

Eteväenä oppilaana hänet valittiin jatkamaan koulunkäyntiään Arkangelissa toimivaan opettajaseminaariin. Siellä hän ehti olla vain yhden lukukauden, sillä vanhemmat eivät katsoneet suopein silmin pojan koulunkäyntiä. Suuressa talossa tarvittiin työmiestä kotonakin, ja yleinen käsitys oli, että työtä osaa tehdä kouluja käymättäkin.

Taistelujen tiellä

Vartuttuaan asevelvollisuusiikään Pekka joutui Venäjän armeijaan vähän ennen maailmansodan syttymistä. Sodan aikana hänet ylennettiin aliupseeriksi.

Vallankumouksen jälkeen hän pääsi rintamalta. Englannin Muurmannin retkikunnan aikana hän joutui ns. Pohjois-Venäjän valkoisen armeijan upseerikouluun, jonka päätyttyä korotettiin vänrikiksi ja määrättiin karjalaisista miehistä muodostetun konekiväärikomppanian päälliköksi. Englantilaisten vetäytyessä Karjalasta Pohjois-Venäjän rintama sortui. Pekka palasi muiden karjalaisten tavoin kotikulmilleen.

Kun elämä Karjalassa oli levotonta ja sekavaa, Pekka oli tuonut mukanaan suurimman osan komppaniensa aseista ja ammuksista aavistaen, että niille olisi vielä käyttöä.

Kun Vienan väliaikainen hallitus joutui siirtymään Suomen puolelle, bolshevikkien ote kiristyi kaikkialla. Tilanne kärjistyi aseelliseksi yhteenotoksi vuonna 1921. Tunkualaiset pitivät hyvin puolensa ja järjestivät viholliselle monia ikäviä yllätyksiä. Myöhemmin koko Karjalan yhdyttyä vapaustaisteluun Pekka toimi sodan loppuvaiheessa metsäsissirykmentin konekiväärikomppanian päällikkönä.

Pakolaisena Suomeen

Metsäsissit joutuivat helmikuussa 1922 perääntymään ylivoimaisen vihollisen edessä Suomeen. Pakolaisvirta vyöryi kautta Karjalan kohti länttä.

Pekan tie vei Kemin seudulle, missä suuret sahat ja puunjalostuslaitokset tarjosivat työtä sadoille vienankarjalaisille. Veitsiluodosta löysi elinikäisen leipäpuun Pekka Aaltokin.

Kun karjalaispakolaisten kerhotoiminta käynnistyi — juuri Veitsiluodossa ensimmäisenä koko maata ajatellen — hän meni innolla mukaan.

Työtä Karjala-kerhossa

Veitsiluodon Karjala-kerhon johtokuntaan hän kuuluikin vuodesta 1928 lähes yhtäjaksoisesti sotavuosiin saakka, milloin varapuheenjohtajana, rahastonhoitajana tai tilien tarkastajana.

Ruumiillisen työn vastapainoksi hän ryhtyi kirjoittamaan muistiin kokemiaan Karjalan kansannousun vuosilta sekä pakolaisten elämästä. Näistä aineksista hän laati runoja ja ker-

Veitsiluodon Karjala-kerhon johtokunta 1939, vas. Teppo Pajulampi, Matti Valtonen, Vasili Kotaniemi, Juho Kiirikki, Juho Riihivaara, Pekka Aalto, Paavo Pitkäniemi ja Feodor Jenonen.

tomuksia, jotka viimeainitut kerhon piirissä tunnettiin nimellä "Pekan pakinoita". Hän kirjoitti myös näytelmiä.

Kerhon järjestämissä juhlissa hän oli sangen usein nähty esiintyjä ja kronikoitsija. Niinikään hän avusti tarmokkaasti kerholehtä.

Kun Veitsiluodon kerho päätti juhlistaa 10-vuotistaivaltaan komealla, oikein kirjapainossa tehdyllä muistojulkaisulla, Pekka Aalto oli toimitustyössä mukana melkoisella panoksella: Ruosma-ojan murhenäytelmä (kertomus), Näin minä kerran (runo) sekä Kertomus lehtemme synnystä (kronikka).

Muistojulkaisuun liittyy muuten pienoinen kärhämäkin. Karjala-kerhojen keskusliitto suunnitteli näet omaa juhlaulkaisuaan ja kuultuaan veitsiluotolaisten hankkeesta vaati sitä peruttavaksi. Kerholaiset eivät suostuneet. He ilmoittivat valmistelujen olevan jo niin pitkällä, että he joutuisivat naurunalaisiksi, jos jättäisivät asian kesken.

Karjalan vapauden ystävät

Vuonna 1935 Pekka Aalto oli mukana perustamassa Karjalan vapauden ystävät -nimistä seuraa. Perustava kokous pidettiin Kemissä toukokuussa. Läsnäolleiden nimistä voi päätellä, kyse oli Karjala-kerholaisten hankkeesta. Väliaikaiseen johtokuntaan valittiin seuraavat jäsenet: Pekka Aalto (puheenjohtaja), ent. Karjalan metsäsissien sotaneuvoston jäsen Ville Kirjanoff (varapuheenjohtaja), Toivo Salminen (sihteeri) sekä Risto Niikkanoff ja Juho Laine.

Uuden yhdistyksen aatteellisen toiminnan kulmakiviä ovat, kokouksessa todettiin, Karjalan kansan eheyttäminen, yhteishengen luominen ja vahvistaminen suomalaisten ja karjalaisien keskuudessa sekä Karjalan kysymyksen tunnetuksi tekeminen.

Näitä päämääriä oli tarkoitus edistää mm. erilaisten julkaisujen avulla. Vielä samana vuonna (1935) ilmestyi Kemissä 20-sivuinen "Heräävä heimo". — Yhdistyksen myöhemmistä vaiheista ei ole ainakaan toistaiseksi enempää tietoja.

Sota ja sankarikuolema

Talvisodan sytyttyä Pekka Aalto määrättiin ammattimiehenä jäämään siviilitoimeensa, mutta kun jatkosota alkoi, hän pääsi vapaaehtoisena mukaan Sallan rintamalle, missä toimi mm. tulkkina. Saatuaan sitten komennuksen heimosoturipataljoonaan hän matkusti Repolaan poiketen tällä matkalla viimeisen kerran perheensä luona Kemissä.

Pekka Aalto kaatui heimonsa syntymäseudun kamaralla Porajärven taistelussa 8. lokakuuta 1941. Hän sai viimeisen leposijansa Kemin sankarihaudassa.

Karjalan kotkat 1943

Ennen sotavuosia Pekka Aalto oli kypsyttelyä ajatusta muistelmamaraanin kirjoittamisesta Karjalan taisteluvuosilta. Käsikirjoitus oli valmistunut ja se ilmestyi tekijän kuoleman jälkeen Suomen Kirja Oy:n kustantamana vuoden alussa 1943.

Lainamme lyhentäen paikallisessa lehdessä julkaistua teoksen esittelyä (Pohjois-Pohja n:o 284, 16.12.1942):

"Kemiläisen heimosoturien, nykysodassa kaatuneen vänrikki Pekka Aallon kirjoittamana on ilmestynyt heimohenkinen, Itä-Karjalan oloja käsittelevä teos Karjalan kotkat.

Teoksessaan Aalto kertoo omien havaintojensa ja kokemustensa perusteella heimolaistemme oloista muutamia vuosia ennen maailmansotaa Vienan kansannousuun saakka. Teoksen ansioina on mainittava runsas Karjalan olojen tuntemus sekä kansantietous. Sen henki on voimakkaasti suomalaiskansallinen, kertonta vauhdikasta ja havainnollista."

Karjalan kotkat kannattaa ilman muuta lukea, jos sen saa käsiinsä. Teosta voi löytyä hyvinkin jostakin vanhojen kirjojen kaupasta ja sen voi lainata myös kirjastosta.

Teoksella on mielenkiintoa sikäläkin, että Pekka Aalto oli yksi niistä harvoista maanpakolaisista, jotka saivat hengentuotteitaan kirjaksi saakka. Hänen lisäksi on mainittava ainakin Vilho Jyrinoja, Mikko Karvonen ja Lasse Kuntijärvi.
SV.